

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2009
V. volební období

905

Vládní návrh

na vydání

zákona

**kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění
pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona
č. .../2009 Sb., a zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých
zákonů, ve znění pozdějších předpisů**

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne..... 2009,

**kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění
pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona
č. .../2009 Sb., a zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých
zákonů, ve znění pozdějších předpisů**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna trestního řádu

Čl. I

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 Sb., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 279/2003 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 283/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 45/2005 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 239/2005 Sb., zákona č. 394/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 321/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 179/2007 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 90/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 135/2008 Sb., zákona č. 177/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 457/2008 Sb., zákona č. 480/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 52/2009 Sb., zákona č. 218/2009 Sb., zákona č. 272/2009 Sb. a zákona č. .../2009 Sb., se mění takto:

1. § 8a zní:

„§ 8a

(1) Při poskytování informací o své činnosti veřejnosti orgány činné v trestním řízení dbají na to, aby neohrozily objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, nezveřejnily o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisejí s trestnou činností, zejména informace umožňující zjištění jejich totožnosti, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2).

(2) Při poskytování informací podle odstavce 1 orgány činné v trestním řízení zvlášť dbají na ochranu osobních údajů a soukromí osob mladších 18 let.

(3) Orgány činné v trestním řízení informují o své činnosti veřejnost poskytováním informací podle odstavce 1 veřejným sdělovacím prostředkům; poskytnutí informací odeprou z důvodů ochrany zájmů uvedených v odstavcích 1 a 2. Vyhradí-li si v přípravném řízení státní zástupce právo poskytnout informace o určité trestní věci, může je policejní orgán poskytnout jen s jeho předchozím souhlasem.

(4) Osoby, kterým byly orgány činnými v trestním řízení během trestního řízení pro účely trestního řízení nebo k výkonu práv nebo plnění povinností stanovených zvláštním právním předpisem poskytnuty informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného uvedeného v § 8b odst. 1, je nesmějí nikomu dále poskytnout, pokud jejich poskytnutí není nutné k uvedeným účelům. O tom musí být tyto osoby poučeny.“

2. § 8b zní:

„§ 8b

(1) Nikdo nesmí v souvislosti s trestným činem spáchaným na poškozeném jakýmkoli způsobem zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného, který je osobou mladší 18 let, nebo vůči němuž byl spáchán trestný čin vraždy (§ 140 trestního zákoníku), zabití (§ 141 trestního zákoníku), těžkého ublížení na zdraví (§ 145 trestního zákoníku), mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149 trestního zákoníku), ohrožení pohlavní nemocí (§ 155 trestního zákoníku), kterýkoliv z trestných činů proti těhotenství ženy (§ 159 až 162 trestního zákoníku), trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), kterýkoliv z trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§ 185 až 193 trestního zákoníku), trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 trestního zákoníku), týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku), nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku) nebo útoku proti lidskosti (§ 401 trestního zákoníku).

(2) Zveřejnění obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů nebo jiných informací o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by umožnily zjištění totožnosti poškozeného uvedeného v odstavci 1, je zakázáno.

(3) Pravomocný rozsudek nesmí být zveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích s uvedením jména, popřípadě jmen, příjmení a bydliště poškozeného uvedeného v odstavci 1. Předseda senátu může s přihlédnutím k osobě poškozeného a povaze a charakteru spáchaného trestného činu rozhodnout o dalších omezeních spojených se zveřejněním pravomocného odsuzujícího rozsudku za účelem přiměřené ochrany zájmů takového poškozeného.“

3. Za § 8c se vkládá nový § 8d, který zní:

„§ 8d

Zákaz zveřejnění informací uvedený v § 8a až 8c neplatí, jestliže

- a) zveřejnění umožňuje tento nebo jiný zákon,
- b) zveřejnění je potřebné pro účely pátrání po osobách nebo pro dosažení účelu trestního nebo jiného řízení nebo jej vyžaduje jiný veřejný zájem, pokud převažuje nad zájmem na ochranu soukromí dotčené osoby; jde-li o osobu mladší 18 let, musí ke zveřejnění informací z důvodu jiného veřejného zájmu vyslovit předchozí písemný souhlas tato osoba, je-li toho schopna, a také její zákonný zástupce,
- c) osoba, jíž se zákaz zveřejnění týká, se zveřejněním vyslovila předchozí písemný souhlas; jde-li o osobu mladší 18 let nebo zbavenou způsobilosti k právním úkonům anebo o osobu, jejíž způsobilost k právním úkonům byla omezena, musí dát takový souhlas tato osoba, je-li toho schopna, a také její zákonný zástupce, nebo
- d) osoba, jíž se zákaz zveřejnění týká, zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou a se zveřejněním prokazatelně souhlasí její manžel nebo partner nebo děti, a není-li jich, její rodiče; jde-li o osobu mladší 18 let, musí dát takový souhlas její zákonný zástupce.

4. V § 378 odst.1 se slova „8c“ nahrazují slovy „8d“.

ČÁST DRUHÁ

Změna trestního zákoníku

Čl. II

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. .../2009 Sb., se mění takto:

1. V § 180 odst. 1 se slova: „, byť i z nedbalosti,“ a slova „nebo oprávněných zájmech“ zrušují.
2. V § 180 odst. 2 se slova „nebo oprávněných zájmech“ zrušují.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o ochraně osobních údajů

Čl. III

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 177/2001 Sb., zákona č. 450/2001 Sb., zákona č. 107/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 310/2002 Sb., zákona č. 517/2002 Sb., zákona č. 439/2004 Sb., zákona č. 480/2004 Sb., zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 52/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb. a zákona č. .../2009 Sb., se mění takto:

3. V § 44a odst. 2 se číslo „1 000 000“ nahrazuje číslem „200 000“.
4. V § 44a odst. 3 se číslo „5 000 000“ nahrazuje číslem „1 000 000“.

ČÁST ČTVRTÁ

ÚČINNOST

Čl. IV

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2010.

Důvodová zpráva

Obecná část

Hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad

Podle bodu 3 části první (procesní pravidla) Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA), jež byly schváleny usnesením vlády č. 877 ze dne 13. srpna 2007, nebyla RIA na tento návrh zákona aplikována, neboť se jedná o novelu obecného procesního předpisu – trestního řádu – pro který je stanovena výjimka.

Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení její nezbytnosti jako celku

K 1. dubnu 2009 nabyla pod č. 52/2009 Sb. účinnosti novela trestního řádu a některých dalších zákonů. Primárním cílem vládní novely bylo v souladu s mezinárodními trendy více chránit osobnost a soukromí oběti trestného činu (resp. poškozeného), jíž je zapotřebí zvláště chránit vzhledem k jejímu věku nebo povaze spáchaného činu a která je mnohdy sekundárně viktimizována nešetrným způsobem medializace případu, kdy jsou uváděny detailní informace týkající se osoby oběti, její rodiny a soukromí. Oběť trestného činu se tak musí vyrovnávat nejen s následky trestného činu, ale i s nepříznivými dopady zvýšeného zájmu veřejnosti o „její kauzu“, přičemž dochází k dalšímu poškozování oběti.

Předmětná novela v návaznosti na sledovaný cíl omezila okruh informací poskytovaných veřejnosti o oběti trestného činu, kterou je třeba zvýšeně chránit před sekundární viktimizací, a zakázala zveřejňování informací, jež by umožnily její identifikaci. S ohledem na ústavní zásadu svobody projevu a ústavně zaručeného práva na informace byl okruh takto zvýšeně chráněných obětí omezen na oběti mladší 18 let a oběti trestných činů zasahujících do jejich osobnostní integrity nebo do jejich osobních práv (kuplířství, šíření pornografie, trestné činy proti rodině a mládeži, trestné činy proti životu a zdraví a trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti).

Během projednávání v Poslanecké sněmovně došlo k rozšíření vládního návrhu zákona v následujících dvou směrech:

- orgánům činným v trestním řízení bylo v průběhu přípravného řízení zakázáno zveřejňovat informace z trestního řízení umožňující zjištění totožnosti nejen oběti trestného činu, ale i podezřelého a obviněného, zúčastněné osoby a svědka,
- byl stanoven všeobecný zákaz zveřejnění informací umožňujících zjištění totožnosti osoby, pokud je taková informace obsažena v záznamu o odposlechu a nebyla-li použita jako důkaz v řízení před soudem.

Některé z uvedených změn vyvolávají pochyby o jejich souladnosti s ústavním pořádkem České republiky a s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, včetně navazující judikatury, zejména pokud jde o hrozbu trestním postihem za porušení zákazu zveřejnění, která je neúměrně přísná. Navrhovaná úprava má tak za cíl změnit uvedená kontroverzní ustanovení tak, aby byly odstraněny pochyby o jejich souladu s ústavním pořádkem, a dále zpřesnit či výslovně upravit některé otázky, které se v praxi jeví být sporné.

Zhodnocení souladu navrhované úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s akty práva Evropské unie

Navrhovaná úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, respektuje zejména článek 10 a 17 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud k roli médií a svobodě projevu uvedl následující: „*Teprve tehdy, když se...svobodný projev dostane do konfliktu s jinými právními statky chráněnými ústavním pořádkem nebo zákony vydanými za účelem, pro který lze svobodný projev omezit ve smyslu čl. 17 odst. 4 Listiny ..., nastanou podmínky pro to, aby byl zkoumán sledovaný účel konkrétního programu, způsob a druh zpracování tématu, jakož i programem dosažený či předpokládaný účinek. Všechna zmíněná omezení svobodného projevu provedená obyčejným zákonem sledujícím svrhu uvedený přípustný účel však nesmějí relativizovat svobodu projevu. Naopak tyto omezující zákony je třeba vykládat s respektem ke svobodnému projevu a je-li to nutné, pak i do té míry restriktivně tak, aby bylo zajištěno přiměřené uskutečňování svobody projevu samotné. V zájmu splnění těchto požadavků je třeba v konkrétní věci zvažovat obecně i konkrétně ve věci se uplatňující a proti sobě stojící právní statky.*“¹

Navrhovaná úprava je rovněž v souladu s právními předpisy Evropské unie a mezinárodními smlouvami, z nichž se právy obětí trestné činnosti zabývají zejména následující:

- *Rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení,*
- *Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989 (vyhlášená pod č. 104/1991 Sb.).*

Navrhovaná úprava také respektuje Doporučení č. 13 o šíření informací prostřednictvím sdělovacích prostředků ve vztahu k trestnímu řízení, které bylo přijato Výborem ministrů Rady Evropy dne 10. července 2003.

Navrhovaná úprava rovněž respektuje judikaturu Evropského soudu pro lidská práva.² Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře k čl. 10 Úmluvy pravidelně uvádí, že média plní funkci „hlídacího psa“ v demokratické společnosti informováním veřejnosti a veřejnost má zároveň právo informace obdržet.³ Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že trestní stíhání proti novináři za zveřejněnou zprávu v obecné rovině představuje zásah do práva na svobodu projevu, ledaže jsou splněna následující kritéria:

- zásah má oporu v zákoně;
- má za legitimní cíl v souladu s čl. 10 odst. 2 Úmluvy (např. ochrana dobré pověsti jiného);
- je nezbytný v demokratické společnosti, přičemž pojem nezbytnost je vykládán jako naléhavá společenská potřeba.

Pokud jde o poslední kritérium, Evropský soud pro lidská práva v této souvislosti zkoumá následující otázky:

- 1) Existuje naléhavá společenská potřeba pro takové opatření?
- 2) Je toto opatření přiměřené cíli, jenž má povahu nezbytnosti?
- 3) Podařilo se vnitrostátním orgánům dostatečně prokázat důvodnost těchto opatření?⁴

¹ Nález sp. zn. IV. ÚS 23/05 ze dne 17. 7. 2007

² TWIST v. Slovensko, stížnost č. 62202/00, Damman v. Švýcarsko, stížnost č. 77551/01

³ Monnat v. Švýcarsko, stížnost č. 73604/01

⁴ Viz např. Sunday Times v. Spojené království (stížnost č. 6538/74).

Omezení svobody projevu z důvodů uvedených v čl. 10 Úmluvy musí být interpretována úzce a nezbytnost každého omezení musí být přesvědčivá.⁵

Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva dále vyplývá, že role novináře zahrnuje nejen práva, ale i povinnosti (např. informovat pravdivě a objektivně). Média nesmí překračovat určité meze, zejména mají respektovat pověst jiného a potřebu ochrany důvěrných informací, jejich povinností je nicméně sdělovat – způsobem slučujícím se s jejich povinnostmi – informace a myšlenky ve všech věcech veřejného zájmu. Při sdělování informací v otázkách veřejného zájmu mají jednat v dobré víře na základě přesně zjištěného skutkového stavu a poskytnout seriózní a přesnou informaci v souladu s etickými pravidly novinářství. Média mají ověřit i věrohodnost informací.⁶

Proto se navrhuje omezit zákazy pro zveřejňování informací o osobách účastných na trestném řízení. Zveřejnění bude ponecháno na úvaze orgánů činných v trestním řízení, kteří se při tom budou řídit obecnými zásadami, které se ostatně dlouhodobě osvědčily.

Tyto zásady jsou:

- neohrozit objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení,
- nezveřejnit o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisí s trestnou činností, zejména informace umožňující zjištění jejich totožnosti
- neporušit zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (presumpce nevinny)

Pokud to bude nutné, mohou být tyto informace zveřejněny podle výjimek uvedených v novém § 8d.

Rovněž se navrhuje omezit rozsah trestných činů, jejichž oběti nad 18 let budou chráněny před zveřejněním osobních informací. Ochrana se tak omezí na ta případy, kdy je vskutku odůvodněná, ať již proto, že trestný čin představoval významný zásah do důstojnosti oběti, tak proto, že byl spáchán vůči oběti obzvláště zranitelné (těhotné ženě, dítěti, nesvéprávné osobě apod.) nebo že mohl významně zasáhnout do osobnostní a intimní sféry příbuzných oběti (vražda, zabití).

Třetím významným prvkem novely je zavedení výjimek z těchto zákazů. Samozřejmě výjimkou je dosažení cíle a účelu trestního řízení či jiného soudního či správního řízení, kde je nutné využít údaje o osobách, aby příslušný orgán mohl dospět ke spravedlivému a podloženému rozhodnutí. Další výjimkou je nově zaváděná výjimka veřejného zájmu, pokud tento převáží nad právem osoby na ochranu soukromí a dobré pověsti. Tato výjimka se snaží najít vyvážený poměr mezi právem na ochranu soukromí osob a právem na informace a svobodou slova, a to v souladu s českou i evropskou judikaturou. O tom, zda výjimka veřejného zájmu vskutku převážila, rozhodne příslušný soud v rámci posuzování protiprávnosti činu. Další výjimkou je souhlas příslušné osoby, které se informace týkají. U osoby pod 18 let a osoby, která nemá plnou způsobilost k právním úkonům, bude tento souhlas dávat její zákonný zástupce. Konečně v případě, že daná osoba zemřela či byla prohlášena za mrtvou, budou souhlas udělovat její blízcí, kteří jsou oprávněni k prosazování ochrany jejích osobnostních práv podle občanského zákoníku, neboť je opačný přístup by vedl k protiústavnímu omezení tohoto práva.

⁵ Observer and Guardian v. Spojené království, stížnost č. 13585/88

⁶ Tonsbergs Blad As and Haukom v. Norsko, stížnost. č. 510/04

V trestním zákoníku se navrhuje vypustit nedbalostní skutkovou podstatu u trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji pocházejícími z výkonu veřejné moci, neboť vzhledem k určité vágnosti pojmu veřejná moc a jeho nevelké znalosti mezi neprávnickou veřejností by postih mohl být příliš přísný. Proto se navrhuje stíhat pouze úmyslné neoprávněné nakládání, kdy si pachatel bude vědom, že údaje pocházejí z výkonu veřejné moci. Nedbalostní zveřejnění může být trestáno jako přestupek podle zákona o ochraně osobních údajů se zmíněnými sankcemi. Rovněž se navrhuje vypustit pojem oprávněné zájmy, neboť tento pojem je již zahrnut v pojmu práva (právo na ochranu soukromí zahrnuje i oprávněný zájem na jeho ochranu).

V zákoně pro ochranu osobních údajů se navrhuje snížení sankcí za jejich zveřejnění zakázané jiným právním předpisem (právě např. trestním řádem), neboť příliš vysoké sankce jsou judikaturou Evropského soudu pro lidská práva považovány za určitý druh nepřiměřeného zásahu do svobody slova.

Vzhledem k výše uvedenému ústavnímu a lidsko-právnímu rozměru problematiky a k současné politické situaci, kdy hrozí, že by návrh Poslanecká sněmovna již nestihla projednat do předčasných voleb ani do 1.1.2010, kd nabude účinnosti nový trestní zákoník, se navrhuje, aby Sněmovna podle § 90 odst. 2 jednacího řádu Poslanecké sněmovny s návrhem vyslovila souhlas již v 1. čtení.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí České republiky

U navrhované úpravy se nepředpokládají dopady na státní rozpočet. Navrhovaná úprava nemá dopady na ostatní veřejné rozpočty. Pro podnikatelské prostředí České republiky nemá navrhovaná úprava finanční dopady.

Sociální dopady, dopad na životní prostředí

Navrhovaná úprava není spojena s negativními sociálními dopady a nedopadá na životní prostředí.

Zhodnocení dopadů stávající i navrhované právní úpravy na rovnost mužů a žen

Stávající právní úprava nemá bezprostřední, ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje, ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví a nestanoví pro něj odlišné podmínky. Navržená úprava má zcela stejné dopady na muže i na ženy.

Zvláštní část

K části první - trestní řád

Článek I

K bodu 1. (§ 8a)

Stávající § 8a se navrhuje systematicky upravit tak, aby se týkal pouze zveřejňování informací orgány v trestním řízení a případného dalšího nakládání s těmito informacemi. V odstavci 1 se navrhuje ponechat stávající úprava s tím, že zachována bude pouze obecná klauzule ohledně zveřejňování informací o osobách zúčastněných netrestním řízení. Ta obsahuje následující pravidla, která byla rozebrána v obecné části.

Navrhuje se zrušit v odst. 1 § 8a poslední větu: „V přípravném řízení nesmějí zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti osoby, proti které se vede trestní řízení, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka; takové informace mohou v nezbytném rozsahu zveřejnit pouze pro účely pátrání po osobách nebo pro dosažení účelu trestního řízení.“ Tento zákaz je duplicitní s obecnými pravidly zveřejňování informací o trestním řízení. Přípravné řízení je i ze své zákonné povahy neveřejné a informace jsou o něm poskytovány právě za výše vymezených podmínek a s výjimkami podle § 8d. Úprava chce ponechat posouzení na orgánech činných trestním řízení s tím, že i poté bude možné příslušné osoby stíhat za neoprávněné zveřejnění. Porušení bude stíháno disciplinárními sankcemi, sankcemi podle zákona o ochraně osobních údajů (včetně těch zavedených zákonem č. 52/2009 Sb.) či trestním postihem nebo i žalobou na ochranu osobnosti.

Rovněž se v rámci systematickosti navrhuje přesunout odst. 4 § 8b do § 8a, neboť se týká jakýchkoliv informací poskytnutých orgány činnými v trestním řízení o osobách na něm účastných, které umožňují zjištění jejich totožnosti, nikoliv jen informací o poškozeném. Uvedeným zákazem se má zabránit tomu, aby informace, které vedou k zjištění totožnosti poškozeného, nebyly postupným předáváním obecně známy, ač nedošlo přímo k jejich zveřejnění.

K bodu 2. (§ 8b)

Předmětné ustanovení se navrhuje systematicky upravit tak, aby vymezovalo rozsah zákazu zveřejnění informací o poškozeném, jakož i zákazu šíření informací o poškozeném. Výjimky ze zákazu zveřejnění pak budou jednotně upraveny v následujícím § 8d.

Pokud jde o odstavec 1, navrhuje zúžit okruh trestných činů, u kterých je zapotřebí zvýšeně chránit poškozeného před sekundární viktimizací. Zachovává se ochrana všech poškozených pod 18 let. U plnoletých poškozených se vymezuje ochrana vzhledem k povaze trestného činu – půjde o trestné činy zasahující do lidské důstojnosti (zejména v sexuální oblasti) trestné činy, jejichž poškození jsou obzvlášť zranitelná (trestné činy vůči těhotné ženě, osobě svěřené do péče či jinak bezmocné apod.) či trestné činy, jejichž oběti či jejich blízcí mohou být obzvlášť traumatizováni (vražda, zabití, mučení, útok proti lidskosti). Stávající vymezení okruhu chráněných poškozených, jež se jeví být příliš široké, neboť se týká i poškozených takovými trestnými činy, s jejichž spácháním není typicky spojena zvýšená

zranitelnost poškozeného, např. rvačka, porušení domovní svobody apod. Odstavec 2 a 3 přebírá beze změny stávající odstavce 3 a 4 ustanovení § 8b.

K bodu 3. (§ 8d)

V § 8d se navrhuje vymezit výjimky, kdy neplatí zákaz zveřejnění stanovený pro orgány činné v trestním řízení v § 8a, obecný zákaz zveřejnění stanovený v § 8b, pokud jde o určité poškozené, a zákaz zveřejňování odposlechů v § 8c. se navrhuje je částečně doplnit o výslovnou úpravu některých otázek, jež jsou v praxi sporné.

Pokud jde o výjimku uvedenou v písmenu b), stávající výjimka se navrhuje rozšířit i o případ, kdy je zveřejnění nezbytné pro dosažení účelu jiného než trestního řízení, např. je-li v občanskoprávním řízení zapotřebí před soudem veřejně projednat nárok blízké osoby zemřelého poškozeného na náhradu škody. Dále se stávající okruh výjimek navrhuje rozšířit v reakci na určitou nepřiměřenou přísnost stávající úpravy o možnost informovat o věci, pokud je to ve veřejném zájmu. V takovém případě se střetávají dvě ústavně zaručená práva – právo na ochranu soukromí podle článku 7 LZPS a právo na svobodu projevu a na informace podle článku 17 LZPS. Článek 17 sice zajišťuje právo na svobodu projevu a na informace, nicméně takové právo není zcela neomezené. Limity tohoto práva stanoví článek 17 odst. 4 LZPS, který umožňuje toto právo zákonem omezit, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. Toto omezení ovšem nemusí být vždy důvodné jak podle stávající, tak podle navrhované úpravy, především vzhledem k zakazu v § 8c. I když i podle stávající právní úpravy by se taková skutečnost zkoumala v rámci posuzování protiprávnosti předmětného jednání, navrhuje se za účelem právní jistoty výslovně upravit přímo v zákoně, že zveřejnění informací umožňujících identifikaci poškozeného je možné, pokud je na zveřejnění dán veřejný zájem, který převáží zájem na ochraně soukromí poškozeného.

Otázku, zda právo veřejnosti na informace nebo právo na ochranu soukromí, je zapotřebí zkoumat v každém konkrétním případě, kdy se právo na informace dostane do konfliktu s jinými právními statky chráněnými ústavním pořádkem – tj. v tomto případě s právy a svobodami druhých. V každém případě je třeba posuzovat sledovaný účel zveřejnění, způsob zveřejnění, jakož i zveřejněním dosažený či předpokládaný účinek. V případě, že zveřejnění totožnosti osoby je natolik ve veřejném zájmu, že by ústavní právo na informace převážilo ústavní právo na ochranu soukromí (tj. např. v případě, že je daná osoba osobou veřejně činnou, např. politikem, u kterých je v judikatuře Ústavního soudu připuštěna snížená míra ochrany soukromí ve prospěch práva veřejnosti na informace, trestný čin byl spáchán v souvislosti s výkonem jeho veřejné činnosti a má dopady do veřejné sféry, a způsob, rozsah a účinky zveřejnění jsou přiměřené sledovanému cíli, tj. informování veřejnosti), pak v daném případě chybí protiprávnost zveřejnění a ten, kdo informaci zveřejnil, nebude postižen. Otázku protiprávnosti zveřejnění i s ohledem na ústavní mantinely je však třeba řešit vždy v konkrétním případě při posouzení všech rozhodných skutečností.

V rámci písmene b) se dále navrhuje i posílení ochrany osob mladších 18 let tak, že se zveřejněním informací z důvodu jiného veřejného zájmu musí dopředu písemně souhlasit jednak tato osoba sama, pokud je toho schopna, a také její zákonný zástupce.

V písmenu c) se navrhuje vzhledem k obecné koncepci výjimek upravit znění výjimky umožňující zveřejnění se souhlasem poškozeného v souladu se zásadou, že nemůže být postihován ten, na jehož ochranu zákaz směřuje. Pokud jde o souhlas udělený poškozeným, je nutné, aby byl v souladu s obecnou občanskoprávní úpravou právního úkonu (učiněn

svobodně a vážně, určitě a srozumitelně). Jelikož zveřejnění informací je samo o sobě nevrtaným procesem, je nutné, aby tento souhlas byl předchozí. V rámci právní jistoty obou stran se ukládá, aby souhlas byl písemný. V případě, že daná osoba je nezletilá nebo není plně způsobilá k právním úkonům, musí souhlas udělit zákonný zástupce, který podle obecné občanskoprávní úpravy je povinen jednat ve prospěch zastoupeného.

V písmenu d) se upravuje případ, kdy dotyčná osoba zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou. V tomto případě musí udělit souhlas v souladu s občanskoprávní úpravou ty osoby, které jsou oprávněny k ochraně jejich osobnostních práv, tj. manžel nebo partner a děti a není-li jich, její rodiče. V případě osoby mladší 18 let musí takový souhlas poskytnout její zákonný zástupce.

K části druhé - trestní zákoník

Článek II

K bodu 1. (§ 180)

V souladu se zásadou subsidiarity trestního postihu se navrhuje dekriminalizovat neoprávněné nakládání s osobními údaji spočívající v nedbalostním neoprávněném zveřejnění, sdělení, zpřístupnění nebo jiném zpracování či přisvojení si osobních údajů shromážděných o jiném v souvislosti s výkonem veřejné moci, čímž je subjektu údajů způsobena vážná újma na právech. Trestní postih se navrhuje zachovat pouze pro úmyslné jednání. Důvodem je, že osoba nakládající s těmito údaji si často nemusí a ani nemůže uvědomit jejich původ, přičemž právě tato okolnost je pro trestní postih. Trestného činu podle odst. 1 se totiž může dopustit každý, na rozdíl od odst. 2. kde to může být pouze osoba, která tyto údaje shromáždila v souvislosti se svým povoláním, zaměstnáním nebo funkcí, kde je vázaná povinností mlčenlivosti. Rozhodující je zde pouze původ údajů. Vzhledem k tomu se navrhuje omezit trestnost pouze na úmyslné jednání, kdy tato osoba úmyslně zpřístupní tyto osobní údaje. Vychází se z toho, že osobní údaje by měly být chráněny před úmyslným zpřístupňováním ze strany kohokoliv. Osoby vázané povinností mlčenlivosti pak mají vyšší povinnost ochrany a obezřetnosti a proto se u nich zachovává i trestnost nedbalostního jednání. Pro postih jiných případů postačí postih v rámci správního práva formou přestupku nebo správního deliktu (§ 44a a 45a zákona o ochraně osobních údajů), příp. obrana subjektu údajů občanskoprávní cestou (§ 11 až 17 občanského zákoníku). Rovněž se navrhuje vypustit pojem oprávněné zájmy, neboť tento pojem je již zahrnut v pojmu práva (právo na ochranu soukromí zahrnuje i oprávněný zájem na jeho ochranu).

K části třetí – zákon o ochraně osobních údajů

Článek III.

K bodu 1. (§ 44a)

Navrhuje se upravit pokuta za uvedený delikt a to na 200 000 Kč v základní skutkové podstatě a na 1 000 000 Kč ve kvalifikované skutkové podstatě, tj. zveřejnění informací prostřednictvím médií, které je obzvláště účinným způsobem zveřejnění. Současná výše pokut je považována za nepřiměřenou a to i vzhledem k soukromoprávním náhradám za dané činy, které bývají několikanásobně nižší. Příliš vysoké pokuty by navíc i v souladu s judikaturou

Evropského soudu pro lidská práva mohla být rovněž nepřiměřeným zásahem do svobody slova, neboť by příliš odrazovaly od zpřístupňování daných informací.

K části čtvrté – účinnost

Datum nabytí účinnosti je stanoveno s ohledem na účinnost nového trestního zákoníku.

V Praze dne 26. srpna 2009

předseda vlády

ministr pro lidská práva

ministryně spravedlnosti

Platné znění příslušných částí zákonů s vyznačením navrhovaných změn a doplnění

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

~~§ 8a~~

~~— (1) Při poskytování informací o své činnosti veřejnosti orgány činné v trestním řízení dbají na to, aby neohrozily objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, nezveřejnily o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2). V přípravném řízení nesmějí zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti osoby, proti které se vede trestní řízení, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka; takové informace mohou v nezbytném rozsahu zveřejnit pouze pro účely pátrání po osobách nebo pro dosažení účelu trestního řízení.~~

~~— (2) Při poskytování informací podle odstavce 1 orgány činné v trestním řízení zvláště dbají na ochranu osobních údajů a soukromí osob mladších 18 let.~~

~~— (3) Orgány činné v trestním řízení informují o své činnosti veřejnost poskytováním informací podle odstavce 1 veřejným sdělovacím prostředkům; poskytnutí informací odeprou z důvodů ochrany zájmů uvedených v odstavcích 1 a 2. Vyhradí-li si v přípravném řízení státní zástupce právo poskytnout informace o určité trestní věci, může je policejní orgán poskytnout jen s jeho předchozím souhlasem.~~

§ 8a

Při poskytování informací o své činnosti veřejnosti orgány činné v trestním řízení dbají na to, aby neohrozily objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, nezveřejnily o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisí s trestnou činností, zejména informace umožňující zjištění jejich totožnosti, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2).

Při poskytování informací podle odstavce 1 orgány činné v trestním řízení zvláště dbají na ochranu osobních údajů a soukromí osob mladších 18 let.

Orgány činné v trestním řízení informují o své činnosti veřejnost poskytováním informací podle odstavce 1 veřejným sdělovacím prostředkům; poskytnutí informací odeprou z důvodů ochrany zájmů uvedených v odstavcích 1 a 2. Vyhradí-li si v přípravném řízení státní zástupce právo poskytnout informace o určité trestní věci, může je policejní orgán poskytnout jen s jeho předchozím souhlasem.

Osoby, kterým byly orgány činnými v trestním řízení během trestního řízení pro účely trestního řízení nebo k výkonu práv nebo plnění povinností stanovených zvláštním právním předpisem poskytnuty informace umožňující zjištění totožnosti uvedeného v § 8b odst. 1, je nesmějí nikomu dále poskytnout, pokud jejich poskytnutí není nutné k uvedeným účelům. O tom musí být tyto osoby poučeny.

~~§ 8b~~

~~(1) Osoby, kterým byly orgány činnými v trestním řízení poskytnuty informace o osobách uvedených v § 8a odst. 1 pro účely trestního řízení nebo k výkonu práv nebo plnění povinností stanovených zvláštním právním předpisem, je nesmějí nikomu dále poskytnout, pokud jejich poskytnutí není nutné k uvedeným účelům. O tom musí být tyto osoby poučeny.~~

~~(2) Nikdo nesmí v souvislosti s trestným činem spáchaným na poškozeném jakýmkoli způsobem zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného, který je osobou mladší 18 let nebo vůči němuž byl spáchán trestný čin kuplířství nebo šíření pornografie nebo některý z trestných činů proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti nebo proti rodině a mládeži.~~

~~(3) Zveřejnění obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů nebo jiných informací o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by umožnily zjištění totožnosti poškozeného uvedeného v odstavci 2, je zakázáno.~~

~~(4) Pravomocný rozsudek nesmí být zveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích s uvedením jména, popřípadě jmen, příjmení a bydliště poškozeného uvedeného v odstavci 2. Předseda senátu může s přihlédnutím k osobě poškozeného a povaze a charakteru spáchaného trestného činu rozhodnout o dalších omezeních spojených se zveřejněním pravomocného odsuzujícího rozsudku za účelem přiměřené ochrany zájmů takového poškozeného.~~

~~(5) Zákaz zveřejnění informací uvedený v odstavcích 2 až 4 neplatí,~~

~~a) umožňuje-li jejich zveřejnění tento zákon,~~

~~b) je-li jejich zveřejnění nezbytné pro účely pátrání po osobách nebo pro dosažení účelu trestního řízení, nebo~~

~~c) dá-li k jejich zveřejnění poškozený předchozí písemný souhlas; je-li poškozený mladší 18 let nebo je zbaven způsobilosti k právním úkonům anebo je jeho způsobilost k právním úkonům omezena, musí dát takový souhlas také jeho zákonný zástupce.~~

§ 8b

(4) Nikdo nesmí v souvislosti s trestným činem spáchaným na poškozeném jakýmkoli způsobem zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného, který je osobou mladší 18 let, nebo vůči němuž byl spáchán trestný čin vraždy (§ 140 trestního zákoníku), zabití (§ 141 trestního zákoníku), těžkého ublížení na zdraví (§ 145 trestního zákoníku), mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149 trestního zákoníku), ohrožení pohlavní nemocí (§ 155 trestního zákoníku), kterýkoliv z trestných činů proti těhotenství ženy (§ 159 až 162 trestního zákoníku), trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), kterýkoliv z trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§ 185 až 193 trestního zákoníku), trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 trestního zákoníku), týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku),

nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku) nebo útoku proti lidskosti (§ 401 trestního zákoníku).

Zveřejnění obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů nebo jiných informací o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by umožnily zjištění totožnosti poškozeného uvedeného v odstavci 1, je zakázáno.

Pravomocný rozsudek nesmí být zveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích s uvedením jména, popřípadě jmen, příjmení a bydliště poškozeného uvedeného v odstavci 1. Předseda senátu může s přihlédnutím k osobě poškozeného a povaze a charakteru spáchaného trestného činu rozhodnout o dalších omezeních spojených se zveřejněním pravomocného odsuzujícího rozsudku za účelem přiměřené ochrany zájmů takového poškozeného.

§ 8c

Pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak, nikdo nesmí bez souhlasu osoby, které se takové informace týkají, zveřejnit informace o nařízení či provedení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 nebo informace z něj získané, údaje o telekomunikačním provozu zjištěné na základě příkazu podle § 88a, nebo informace získané sledováním osob a věcí podle § 158d odst. 2 a 3, umožňují-li zjištění totožnosti této osoby a nebyly-li použity jako důkaz v řízení před soudem.

§ 8d

Zákaz zveřejnění informací uvedený v § 8a až 8c neplatí, jestliže

- a) zveřejnění umožňuje tento nebo jiný zákon,
- b) zveřejnění je potřebné pro účely pátrání po osobách nebo pro dosažení účelu trestního nebo jiného řízení nebo jej vyžaduje jiný veřejný zájem, pokud převažuje nad zájmem na ochranu soukromí dotčené osoby; jde-li o osobu mladší 18 let, musí ke zveřejnění informací z důvodu jiného veřejného zájmu vyslovit předchozí písemný souhlas tato osoba, je-li toho schopna, a také její zákonný zástupce,
- c) osoba, jíž se zákaz zveřejnění týká, se zveřejněním vyslovila předchozí písemný souhlas; jde-li o osobu mladší 18 let nebo zbavenou způsobilosti k právním úkonům anebo o osobu, jejíž způsobilost k právním úkonům byla omezena, musí dát takový souhlas tato osoba, je-li toho schopna, a také její zákonný zástupce, nebo
- d) osoba, jíž se zákaz zveřejnění týká, zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou a se zveřejněním prokazatelně souhlasí její manžel nebo partner nebo děti, a není-li jich, její rodiče; jde-li o osobu mladší 18 let, musí dát takový souhlas její zákonný zástupce.

§ 378

Ochrana a použití informací

(5) Na poskytování informací orgány České republiky o jejich postupu podle ustanovení této hlavy se užijí ustanovení § 8a až 8e **8d** přiměřeně.

Orgány České republiky nezveřejní ani neposkytnou bez výslovného souhlasu příslušného orgánu cizího státu informace nebo důkazy získané od něj na základě žádosti

přijaté nebo zaslané podle ustanovení této hlavy anebo v souvislosti s ní, jestliže je k tomu zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, anebo jestliže informace nebo důkazy byly poskytnuty pouze pod podmínkou dodržení těchto omezení.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§ 180

Neoprávněné nakládání s osobními údaji

(6) Kdo, ~~byť i z nedbalosti~~, neoprávněně zveřejní, sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává nebo si přisvojí osobní údaje, které byly o jiném shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné moci, a způsobí tím vážnou újmu na právech ~~nebo oprávněných zájmech~~ osoby, jíž se osobní údaje týkají, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(7) Stejně bude potrestán, kdo, byť i z nedbalosti, poruší státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti tím, že neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní třetí osobě osobní údaje získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, a způsobí tím vážnou újmu na právech ~~nebo oprávněných zájmech~~ osoby, jíž se osobní údaje týkají.

(8) Odnětím svobody na jeden rok až pět let, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem,
- c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo
- d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(9) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

§ 44a

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že poruší zákaz zveřejnění osobních údajů stanovený jiným právním předpisem.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do ~~1 000 000~~ **200 000** Kč .

(3) Za přestupek podle odstavce 1 spáchaný tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem lze uložit pokutu do ~~5 000 000~~ **1 000 000** Kč.

